نگاهی به فرایند انتخاب رؤسای سه‌گانه در عراق

«عباس العرادی» کارشناس مسائل سیاسی عراق درباره نحوه انتخاب رئیس پارلمان، رئیس جمهور و نخست‌وزیر در این کشور گفت: انتخاب نخست وزیر جدید باید توسط نمایندگان در پارلمان جدید انجام شود، به گونه‌ای که در جلسه اول پارلمان رئیس آن انتخاب شده و پس از آن در مورد فراکسیون بزرگ‌تر توافق می‌شود و سپس در مورد نامزد ریاست جمهوری که از جانب کردها معرفی می‌شود، توافق صورت گیرد، پس از آن رئیس جمهور فراکسیون بزرگ‌تر را معرفی می‌کند تا این فراکسیون نامزد خود برای نخست‌وزیری را که باید در مورد او نیز توافق صورت گیرد، معرفی کند. نخست وزیر معرفی شده مکلف به تشکیل کابینه از طریق رایزنی با گروه‌های مختلف در مهلت قانونی و معرفی آن به پارلمان برای گرفتن رأی اعتماد می‌شود که اگر موفق به تشکیل کابینه نشود، دوباره فراکسیون بزرگ‌تر باید نامزد جدیدی را برای نخست وزیر معرفی کند که مورد توافق گروه‌های دیگر نیز باشد. در مجموع، انتخاب رؤسای سه‌گانه در عراق باید از طریق توافق انجام گیرد و چنانچه گروه‌های مختلف نتوانند به توافق دست یابند، روند انتخاب آن‌ها با اخلال و شکست مواجه شده و بن‌بست سیاسی ایجاد می‌شود. در دوره کنونی متأسفانه مهلت‌های قانونی برای انتخاب رئیس جمهور و نخست وزیر به پایان رسیده و اکنون کشور با بن بست و نقض گسترده قانون مواجه شده است.

زوم گفت‌وگو

عباس العرادی
کارشناس عراقی مسائل سیاسی

جواد فراهانی | دور پنجم انتخابات پارلمانی عراق در ۱۰ اکتبر ۲۰۲۱ (۱۸ مهر ۱۴۰۰) برگزار شد. در این انتخابات زودهنگام، ۳هزارو۲۴۹ نامزد از ۲۱ ائتلاف و ۱۰۹ حزب به همراه برخی نامزدهای مستقل برای ۳۲۹ کرسی پارلمان با یکدیگر رقابت کردند. قرار بود پنجمین دوره انتخابات پارلمانی عراق در سال ۲۰۲۲ برگزار شود، اما به دلیل شرایط بحرانی که این کشور درگیر آن است، انتخابات در اکتبر ۲۰۲۱ برگزار شد و قوه قضائیه عراق نتایج این انتخابات را در دسامبر گذشته تأیید کرد. اکنون پس از گذشت ۶ ماه از انتخابات پارلمانی عراق، جریانات سیاسی این کشور هنوز برای تشکیل دولت و انتخاب رئیس جمهور و نخست وزیر به توافق نرسیده‌اند و این کشور با بن‌بستی سیاسی مواجه است که به احتمال زیاد در آینده نزدیک گشایشی را نمی توان برای آن متصور شد؛ چراکه برخی از گروه‌ها بر خواسته‌های خود اصرار دارند و حاضر به کوتاه آمدن و رسیدن به توافق نیستند.

تحلیلگر عراقی در گفت‌وگو با قدس راه‌های برون‌رفت از بن‌بست سیاسی را مطرح می‌کند

راه حل مشکلات عراق؛ اصلاح قانون اساسی

بنابراین گروه‌های مختلف سیاسی به‌ویژه احزاب مؤثر در انتخاب نامزد نخست‌وزیری، از جمله ائتلاف «چارچوب هماهنگی گروه‌های شیعی» از یک سو و ائتلاف سه‌جانبه متشکل از جریان صدر، ائتلاف حاکمیت و حزب دموکراتیک اقلیم کردستان از سوی دیگر، تلاش خود را در راستای منافع ملی عراق بیشتر کرده و با صرف‌نظر از برخی خواسته‌های خود زمینه را برای برون‌رفت از بن بست فراهم کنند.

یکی از مشکلات و اختلافات اساسی، چگونگی تشکیل دولت جدید است؛ به نحوی که یک گروه خواهان تشکیل دولت اکثریت است، به این معنا که هر گروه و ائتلافی که بیشترین کرسی‌ها را در انتخابات و مجلس بدست آورد، نامزدی را برای نخست وزیری معرفی می‌کند، در حالی که گروه و ائتلاف دیگر، به تشکیل دولت توافقی معتقد هستند؛ یعنی انتخاب نامزد نخست وزیری و تشکیل دولت باید با رضایت همه گروه‌های سیاسی صورت گیرد.

برای بررسی دقیق تر و اطلاع از آخرین تحولات صحنه سیاسی عراق، ریشه‌ها و علل بن بست و همچنین راه‌های برون رفت از آن، با « » کارشناس مسائل سیاسی و رئیس مرکز تحقیقات و مطالعات «ارتقاء» این کشور گفت‌وگو کرده ایم که جزئیات آن از نظر شما می‌گذرد:

■ **به نظر شما ریشه‌ها و عوامل اصلی بن بست سیاسی کنونی عراق چیست؟**

مهم‌ترین عامل بن بست سیاسی در عراق، به مشارکت ضعیف و کم رمق مردم در انتخابات و نتایج از پیش تعیین شده آن و تقلب در روند برگزاری باز می‌گردد که در نتیجه آن به مرحله‌ای از اختلافات ترکیبی و ناپخته رسیده ایم که اجازه نمی‌دهد توافقات سیاسی حاصل و نامزدهای ریاست جمهوری و نخست وزیری معرفی شوند. همچنین به دلیل دخالت‌های انگلیس، امارات و ترکیه و تأثیر آن‌ها بر گروه‌های کرد و سنی، به وضوح برای دور کردن شیعیان به عنوان بزرگ‌ترین و تأثیرگذارترین گروه از صحنه سیاسی کشور و ایجاد هرج و مرج تلاش می‌شود. این مشکلات، چیزی نیستند که امروز و دیروز به‌وجود آمده باشند و همیشه روند تشکیل دولت در نتیجه انباشت اختلافات و ایرادهای قانونی با اختلال روبه رو بوده است.

■ **عملکرد احزاب و ائتلاف‌های سیاسی کشور در راستای تشکیل دولت جدید را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

طبیعتاً عملکرد احزاب، ائتلاف‌ها و گروه‌ها از یکی به دیگری متفاوت بوده است، اما در مجموع هیچ نتیجه مؤثری نداشته تا به سطح قابل قبولی برسد و در بین مردم پایگاه اجتماعی ایجاد کند، به‌گونه‌ای که عدم مشارکت قوی مردم در انتخابات برعدم مقبولیت طبقه سیاسی در کشور صحه گذاشت. عراق امروز به یک نسل جدید و خوانشی تازه از صحنه سیاسی کشور نیاز دارد تا گروه‌های جدیدی همسو با خواسته‌های مردم و جامعه شکل گرفته و اعتماد بین مردم و طبقه سیاسی را احیا کند. گروه‌های سیاسی ما باید عقلانیت بیشتری را در دستور کار قرار دهند و لجبازی‌های فرقه ای و سیاسی را کنار بگذارند.

■ **به نظر شما بن بست‌های مکرر سیاسی عراق در سال‌های اخیر به نقص قانون در این کشور مربوط نیست؟**

بله قطعاً مشکلات قانونی در فرایند سیاسی کشور وجود دارد و ما برای حل این مشکلات نیازمند تعدیل و اصلاح قانون اساسی هستیم. نظام پارلمانی در کشور موجب شده در تمام دوره‌ها اختلافات در هم تنیده‌ای رخ دهد؛ اکثر مفاد قانونی، خوانش بردار و خشک هستند که به توضیح و تفسیر دادگاه مرکزی نیاز دارد که این مسئله تحت تأثیر فشارهای سیاسی قرار می‌گیرد و نتایج قانع کننده ای را برای مردم ارائه نمی‌کند. شرایط دوره ای که قانون اساسی در آن نوشته شد، با شرایط امروز کاملاً متفاوت بوده و این مسئله سبب شده همیشه نتایجی حاصل و اتفاقاتی رخ دهد که کشور به بن بست سیاسی و هرج و مرج رسیده و تلاش‌ها برای تشکیل دولت و رسیدگی به امور ملت در شرایط سخت کنونی به نتیجه نرسد.

■ **باتوجه به آنچه گفته شد، آیا شما گشایشی را برای خروج از بن بست در کشور متصور هستید؟**

به طور قطع کشور با شرایط سیاسی سختی روبه‌رو است و بیشتر گروه‌ها نسبت به این مسئله متقاعد هستند، اما برای رسیدن به یک راه حل در تلاش هستند البته این صرفاً از دو طریق ممکن خواهد بود، یا اینکه گروه‌های مختلف با یکدیگر به توافق برسند و یا اینکه پارلمان منحل شود؛ کشور امروز نیازمند عقب‌نشینی همه گروه‌ها از مواضع و خواسته‌های خود است که در غیر این صورت پارلمان منحل شده و انتخابات دوباره برگزار می‌شود. به نظر من هنوز فرصت برای رسیدن به راه حل وجود دارد، به شرط آنکه گروه‌های سیاسی از مواضع خود عقب نشینی کنند و تعامل بیشتری با یکدیگر داشته باشند، اما آن‌گونه که به نظر می‌رسد نوعی لجبازی و سرسختی مانع از پیشرفت در صحنه سیاسی کشور شده است.

مهم‌ترین عامل بن بست سیاسی در عراق

مهم‌ترین عامل بن بست سیاسی در عراق، به مشارکت ضعیف و کم رمق مردم در انتخابات و نتایج از پیش تعیین شده آن و تقلب در روند برگزاری باز می‌گردد که در نتیجه آن به مرحله‌ای از اختلافات ترکیبی و ناپخته رسیده ایم که اجازه نمی‌دهد توافقات سیاسی حاصل و نامزدهای ریاست جمهوری و نخست وزیری معرفی شوند.

گفت‌وگوی ویژه

قدس

[redacted]

مناقصه شماره ۰۳-۱۴۰۱
(نوبت دوم)
[redacted]